

Wymagania przedmiotowe z języka polskiego
klasa IV LO (poziom podstawowy i rozszerzony)

Wymagania edukacyjne do poszczególnych tematów – kryteria na oceny: niedostateczny, dopuszczający, dostateczny, dobry, bardzo dobry i celujący.

Podstawa opracowania: GWO „Sztuka wyrazu” - rozkład materiału, plan wynikowy i kryteria oceniania dla klasy IV (Współczesność)

Wymagania mają charakter kumulatywny: wyższa ocena obejmuje wymagania z poziomów niższych.

LITERATURA WSPÓŁCZESNA

Współczesność – wstęp do epoki

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Podaje ramy czasowe współczesności i rozpoznaje najważniejsze obszary literatury po 1945 roku.
Dostateczny	Wyjaśnia, czym różnią się główne prądy, gatunki i konwencje literatury współczesnej.
Dobry	Łączy przemiany literatury z doświadczeniem wojny, totalitaryzmu, kultury masowej i nowych idei filozoficznych.
Bardzo dobry	Porównuje wybrane nurty oraz sposoby przedstawiania człowieka i świata w literaturze współczesnej.
Celujący	Problemetyzuje pojęcie „współczesności” i wskazuje, które przemiany XX wieku najmocniej ukształtowały literaturę.

Ćwiczenia w czytaniu ze zrozumieniem

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Wyszukuje informacje jawne, określa temat tekstu i rozpoznaje jego główną myśl.
Dostateczny	Odróżnia informacje od opinii oraz wskazuje podstawowe argumenty autora.
Dobry	Wyjaśnia funkcję kontekstu historycznego, kulturowego, filozoficznego lub biograficznego w rozumieniu tekstu.
Bardzo dobry	Syntetyzuje informacje, odczytuje sensy pośrednie i rozpoznaje wartości ujawniające się w tekście.
Celujący	Ocenia sposób argumentowania autora i formułuje własny wniosek problemowy oparty na tekście.

Człowiek w trybach kultury masowej

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje cechy kultury masowej i podstawowe cechy pop-artu.
Dostateczny	Wyjaśnia związek pop-artu z konsumpcją, reklamą, seryjnością i powielaniem obrazów.
Dobry	Analizuje sposób przedstawiania człowieka jako uczestnika kultury masowej w wybranym tekście kultury.
Bardzo dobry	Porównuje pop-art z innym stylem sztuki współczesnej, wskazując odmienne sposoby wartościowania codzienności.
Celujący	Ocenia wpływ kultury masowej na tożsamość jednostki i uzasadnia stanowisko konkretnymi przykładami.

ZR „Człowiek jest tylko tym, czym siebie czyni”

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje egzystencjalne pytania o wolność, wybór, odpowiedzialność i sens życia.
Dostateczny	Wyjaśnia sens tezy, że człowiek „jest tym, czym siebie czyni”, oraz związek wolności z odpowiedzialnością.
Dobry	Analizuje pojęcie absurdu i odwołanie do Mitu Syzyfa Alberta Camusa.
Bardzo dobry	Porównuje egzystencjalizm z inną poznaną koncepcją człowieka, wskazując różnice w rozumieniu wolności i sensu.
Celujący	Problematyzuje granice ludzkiej wolności i formułuje własne stanowisko wobec egzystencjalnej odpowiedzialności jednostki.

Albert Camus, Dżuma

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia miejsce akcji, główne wydarzenia i najważniejszych bohaterów Dżumy; rozpoznaje powieść jako parabolę.
Dostateczny	Wyjaśnia, dlaczego epidemia może być odczytywana zarówno dosłownie, jak i jako znak zła oraz doświadczenia granicznego.
Dobry	Charakteryzuje Rieux, Tarrou, Ramberta i Paneloux, wskazując różne reakcje na epidemię.
Bardzo dobry	Interpretuje narrację i konstrukcję świata przedstawionego jako sposób budowania uniwersalnej opowieści o człowieku wobec zła.
Celujący	Formułuje własną tezę o najważniejszym sensie paraboli Camusa i uzasadnia ją losami kilku bohaterów.

Miasto pozbawione malowniczości, roślinności i duszy. Dlaczego Oran?

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Opisuje Oran jako miasto pozbawione roślinności, malowniczości i naturalnego rytmu życia.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak zamknięcie miasta zmienia relacje ludzi, poczucie czasu i doświadczenie codzienności.
Dobry	Analizuje funkcję przestrzeni zamkniętej oraz kontrast między zwyczajnością miasta a narastającą katastrofą.
Bardzo dobry	Interpretuje motto z Dziennika roku zarazy Daniela Defoe jako wskazówkę do parabolicznego odczytania powieści.
Celujący	Ocenia, dlaczego Camus wybiera właśnie zwyczajne, nieheroiczne miasto jako przestrzeń próby człowieczeństwa.

„Ależ ja nie jestem stąd!” Prawo do szczęścia i wolność wyboru

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia sytuację Ramberta i jego początkową decyzję o ucieczce z Oranu.
Dostateczny	Wyjaśnia konflikt między prawem jednostki do szczęścia a odpowiedzialnością za wspólnotę.
Dobry	Analizuje przemianę Ramberta i motywy jego decyzji o pozostaniu w mieście.
Bardzo dobry	Porównuje Ramberta z bohaterem romantycznym, wskazując podobieństwa i różnice w rozumieniu wolności i obowiązku.
Celujący	Ocenia, czy rezygnacja z prywatnego szczęścia jest w powieści moralnym obowiązkiem, czy osobistym wyborem.

„Miłość do Boga jest trudną miłością”. Poszukiwanie prawdy o Bogu i człowieku

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje księdza Paneloux jako bohatera próbującego religijnie wyjaśnić sens epidemii.
Dostateczny	Wyjaśnia zmianę jego postawy wobec cierpienia po doświadczeniu śmierci niewinnego dziecka.
Dobry	Analizuje napięcie między wiarą w Opatrzność a buntem wobec niezawinionego cierpienia.
Bardzo dobry	Interpretuje postać Paneloux jako przykład trudnego poszukiwania prawdy o Bogu i człowieku.
Celujący	Problematyzuje możliwość pogodzenia wiary z doświadczeniem radykalnego zła i cierpienia niewinnych.

„W ludziach więcej rzeczy zasługuje na podziw niż na pogardę”. Człowiek wobec zła

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje solidarność, pomoc i codzienną pracę jako odpowiedzi bohaterów na zło epidemii.
Dostateczny	Wyjaśnia, na czym polega etyka doktora Rieux i jego niezgoda na cierpienie.
Dobry	Analizuje poglądy Tarrou i Rieux dotyczące winy, świętości bez Boga i odpowiedzialności za innych.
Bardzo dobry	Interpretuje powieść jako afirmację ludzkiej przyzwoitości mimo absurdu i nieusuwalności zła.
Celujący	Ocenia aktualność przekonania, że „w ludziach więcej rzeczy zasługuje na podziw niż na pogardę”.

Albert Camus, Dżuma

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Porządkuje główne wydarzenia Dżumy i rozpoznaje znaczenie Oranu jako przestrzeni zamkniętej.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak różne postawy bohaterów tworzą katalog odpowiedzi na doświadczenie zła.
Dobry	Analizuje funkcję opisów miasta, przyrody i zmieniającego się rytmu epidemii.
Bardzo dobry	Syntetyzuje problematykę powieści: absurd, bunt, solidarność, odpowiedzialność i nadzieję.
Celujący	Wskazuje najważniejszą wartość, którą Camus przeciwstawia złu, i broni własnego odczytania tekstem.

„Czym jest poezja, która nie ocala”? Czesława Miłosza koncepcja sztuki poetyckiej

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje podmiot mówiący jako poetę rozważającego sens własnej twórczości po doświadczeniu wojny.
Dostateczny	Wyjaśnia związek między rolą poezji a pamięcią o losie własnego narodu.
Dobry	Analizuje wewnętrzny dialog poety oraz napięcie między estetyką a moralnym obowiązkiem świadectwa.
Bardzo dobry	Porównuje Miłoszowską koncepcję poezji z wojenną poezją Baczyńskiego i Gajcego.
Celujący	Formułuje własną odpowiedź na pytanie, kiedy poezja może „ocalać” i czego dotyczy takie ocalenie.

„Zapomnijcie o nas...”. O pokoleniu porażonym wojną w poezji Tadeusza Różewicza

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w poezji Różewicza doświadczenie pokolenia naznaczonego wojną i cechy wiersza wolnego.
Dostateczny	Wyjaśnia kryzys dawnych wartości i trudność powrotu do normalności po doświadczeniu przemocy.
Dobry	Analizuje oszczędny język, brak ozdobności i obrazy wojennych wspomnień jako znaki duchowego okaleczenia.
Bardzo dobry	Interpretuje powojennego bohatera Różewicza jako człowieka, który musi na nowo zbudować język i system wartości.
Celujący	Porównuje powojenną wizję człowieka Różewicza z poezją pokolenia wojennego i wskazuje zasadniczą różnicę perspektyw.

ZR „A ocalenie tylko w tobie”. Rozważania o przesłaniu Traktatu moralnego Czesława Miłosza

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje Traktat moralny jako poezję traktatową i wskazuje rolę ironii w wypowiedzi Miłosza.
Dostateczny	Wyjaśnia moralne wezwanie do samodzielnego myślenia i odpowiedzialności jednostki.
Dobry	Analizuje odwołania do tradycji oświeceniowej, satyry Pijaństwo oraz etosu conradowskiego.
Bardzo dobry	Interpretuje utwór jako próbę stworzenia programu etycznego dla człowieka żyjącego po katastrofie wojny.
Celujący	Ocenia aktualność przesłania „ocalenie tylko w tobie” w sytuacjach nacisku ideologii i zbiorowości.

George Orwell, Rok 1984

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia świat Oceanii, losy Winstona Smitha oraz podstawowych bohaterów Roku 1984.
Dostateczny	Wyjaśnia pojęcia Wielkiego Brata, Partii, Ministerstw, nowomowy i dwójmyślenia.
Dobry	Analizuje związek między kontrolą języka, pamięci i informacji a utrzymaniem władzy.
Bardzo dobry	Interpretuje powieść jako antyutopię ostrzegającą przed totalitarnym zniewoleniem jednostki.
Celujący	Formułuje własną tezę o najgroźniejszym mechanizmie władzy przedstawionym przez Orwella.

„Wielki Brat patrzy”. Życie w angsocu

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Opisuje codzienność mieszkańców Oceanii: teleekrany, kult Wielkiego Brata, rytuały i stałą obserwację.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak angsoc podporządkowuje prywatność, rodzinę, emocje i język interesom Partii.
Dobry	Analizuje funkcję nowomowy i dwójmyślenia w ograniczaniu zdolności do niezależnego myślenia.
Bardzo dobry	Interpretuje totalną kontrolę jako próbę przejęcia nie tylko zachowania, ale także świadomości człowieka.
Celujący	Ocenia, który element życia w angsocu najsilniej niszczy autonomię jednostki i uzasadnia wybór.

O mechanizmach władzy w systemie totalitarnym

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje propagandę, fałszowanie historii, inwigilację i terror jako podstawowe narzędzia Partii.
Dostateczny	Wyjaśnia rolę Ministerstwa Prawdy i ciągłego przepisywania przeszłości.
Dobry	Analizuje zależność między monopolem na prawdę a polityczną kontrolą społeczeństwa.
Bardzo dobry	Interpretuje hasła Partii i paradoksalne formuły jako językowe narzędzia podporządkowania rzeczywistości władzy.
Celujący	Problematyzuje relację między prawdą a władzą i ocenia możliwość obrony faktów w systemie totalitarnym.

„Każdy ma swojego szczura...”. Jak w systemie totalitarnym łamie się człowieka

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia rolę O'Briena, przesłuchania Winstona i znaczenie pokoju 101.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak strach zostaje wykorzystany do złamania więzi Winstona z Julią.
Dobry	Analizuje tortury jako proces niszczenia pamięci, języka, uczuć i zdolności do samodzielnego sądu.
Bardzo dobry	Interpretuje „szczura” jako symbol najbardziej osobistego lęku, który władza wykorzystuje przeciw jednostce.
Celujący	Ocenia, czy klęska Winstona oznacza całkowite zwycięstwo systemu nad człowiekiem.

George Orwell, Rok 1984

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Porządkuje główne wątki i etapy losu Winstona w Roku 1984.
Dostateczny	Wyjaśnia funkcję antyutopii, nowomowy i manipulowania pamięcią w konstrukcji powieści.
Dobry	Analizuje przemianę Winstona od buntu do podporządkowania.
Bardzo dobry	Syntetyzuje obraz totalitaryzmu jako systemu kontrolującego ciało, język, pamięć, miłość i prawdę.
Celujący	Wskazuje najbardziej aktualne ostrzeżenie Orwella i uzasadnia wybór konkretnymi elementami powieści.

Los Polaków pod sowiecką okupacją. Droga donikąd Józefa Mackiewicza

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia realia sowieckiej okupacji ukazane w Drodze donikąd Józefa Mackiewicza.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak propaganda, strach i nacisk ideologiczny zmieniają codzienne zachowania ludzi.
Dobry	Analizuje sposoby przedstawienia procesu zniewalania społeczeństwa i ograniczania wolności jednostki.
Bardzo dobry	Interpretuje utwór jako świadectwo stopniowego podporządkowania człowieka systemowi totalitarnemu.
Celujący	Porównuje mechanizmy zniewolenia w Drodze donikąd i Roku 1984, wskazując różnicę między dokumentem doświadczenia a antyutopią.

Socrealizm

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje socrealizm jako oficjalną doktrynę sztuki podporządkowanej państwu i ideologii.
Dostateczny	Wyjaśnia funkcję bohatera pozytywnego, typowych tematów pracy i budowy nowego społeczeństwa oraz optymistycznej wymowy dzieła.
Dobry	Analizuje perswazyjny charakter tekstów i dzieł socrealistycznych oraz ich uproszczony podział wartości.
Bardzo dobry	Interpretuje socrealizm jako przykład użycia sztuki do modelowania świadomości odbiorcy.
Celujący	Ocenia konsekwencje podporządkowania sztuki programowi politycznemu dla prawdy, wolności i wartości artystycznej.

W świecie zniewolonego umysłu

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje Zniewolony umysł jako esej o funkcjonowaniu intelektualisty pod presją systemu komunistycznego.
Dostateczny	Wyjaśnia problem podporządkowania myślenia ideologii oraz mechanizmy autousprawiedliwienia.
Dobry	Analizuje sposób prowadzenia wywodu i argumentację dotyczącą utraty niezależności intelektualnej.
Bardzo dobry	Interpretuje zniewolenie umysłu jako proces obejmujący język, wybory moralne i relację jednostki z władzą.
Celujący	Problematyzuje odpowiedzialność intelektualisty za kompromis z systemem i formułuje własne stanowisko.

Literatura polska na emigracji

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje emigrację jako ważne doświadczenie polskich pisarzy po II wojnie światowej.
Dostateczny	Wyjaśnia rolę pamięci, utraconej ojczyzny i perspektywy oddalenia w literaturze emigracyjnej.
Dobry	Analizuje funkcję synekdochy i szczegółu jako sposobów przywoływania nieobecnego świata.
Bardzo dobry	Interpretuje emigracyjne pisanie jako próbę zachowania tożsamości i kulturowej ciągłości.
Celujący	Porównuje różne sposoby mówienia o ojczyźnie z perspektywy emigranta i ocenia ich emocjonalny oraz poznawczy sens.

Literatura polska na emigracji. Raj utracony

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w omawianym tekście obrazy miejsca urodzenia Tomasza, domu dziadków Surkontów i postać babki.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak wspomnienie rodzinnej przestrzeni buduje obraz „raju utraconego”.
Dobry	Porównuje przedstawienie ziemi kowieńskiej z przywołanym w materiale wspomnieniem Berdyczowa Stempowskiego.
Bardzo dobry	Interpretuje pamięć miejsca jako sposób ocalania tożsamości i świata utraconego przez emigrację oraz historię.
Celujący	Ocenia, czy „raj utracony” w literaturze emigracyjnej jest bardziej przestrzenią realną, czy konstrukcją pamięci.

Literatura polska na emigracji. Widok z tamtej strony

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje główne motywy literatury emigracyjnej: oddalenie, pamięć, utratę ojczyzny i obserwację Polski z zewnątrz.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak zmiana miejsca zamieszkania wpływa na perspektywę narratora lub podmiotu mówiącego.
Dobry	Analizuje sposób konstruowania obrazu kraju widzianego „z tamtej strony”.
Bardzo dobry	Interpretuje emigracyjną perspektywę jako źródło dystansu, krytycyzmu i nostalgii.
Celujący	Formułuje własną ocenę, czy oddalenie od kraju ułatwia trafniejszą diagnozę jego problemów.

ZR Współczesna eseistyka polska

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje esej jako ważną formę współczesnej polskiej refleksji literackiej i kulturowej.
Dostateczny	Wyjaśnia rolę kontekstu oraz swobodnego łączenia faktu, interpretacji i osobistego tonu.
Dobry	Analizuje strukturę wybranego eseju, sposób prowadzenia wywodu i cechy stylu autora.
Bardzo dobry	Porównuje dwa modele eseistyki, wskazując różnice w kompozycji, języku i sposobie argumentowania.
Celujący	Ocenia, na czym polega siła eseju jako formy łączącej wiedzę, interpretację i osobisty punkt widzenia.

ZR Esej

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje cechy eseju: swobodną kompozycję, refleksyjność, subiektywizm i erudycyjność.
Dostateczny	Formułuje tezę oraz dobiera przykłady i konteksty do krótkiego eseju.
Dobry	Buduje spójny wywód łączący argumentację z osobistą refleksją i świadomie kształtuje styl.
Bardzo dobry	Redaguje dojrzały esej z funkcjonalnymi nawiązaniem kulturowymi, wyraźną kompozycją i autokorektą.
Celujący	Tworzy oryginalny esej o samodzielnej koncepcji, w którym forma i styl wspierają problemowy charakter rozważań.

Odwilż w latach 50.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Wyjaśnia pojęcie „odwilży” i rozpoznaje znaczenie polskiego przełomu połowy lat 50. dla kultury.
Dostateczny	Charakteryzuje pokolenie „Współczesności” i jego dystans wobec socrealizmu.
Dobry	Analizuje publicystyczne świadectwa przemian języka, tematów i swobody wypowiedzi po okresie stalinizmu.
Bardzo dobry	Interpretuje odwilż jako moment odzyskiwania przez literaturę prawa do indywidualnego doświadczenia i krytycznego głosu.
Celujący	Ocenia, czy odwilż oznaczała rzeczywiste uwolnienie kultury, czy jedynie poszerzenie granic dozwolonej wypowiedzi.

Tadeusz Różewicz, Kartoteka

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje Kartotekę jako dramat nowatorski i wskazuje elementy teatru absurdu.
Dostateczny	Wyjaśnia brak tradycyjnej akcji, fragmentaryczność oraz nietypową konstrukcję Bohatera.
Dobry	Analizuje rolę swobodnie pojawiających się postaci, scen i wspomnień w budowaniu świata dramatu.
Bardzo dobry	Interpretuje formę Kartoteki jako odpowiednik rozbitej świadomości człowieka po wojnie.
Celujący	Ocenia, w jakim stopniu zerwanie z klasycznym dramatem jest konieczne do przedstawienia doświadczenia Bohatera.

„Jestem pusty jak bazylika w nocy”. Dramat człowieka w powojennej rzeczywistości

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Charakteryzuje Bohatera jako everymana i rozpoznaje jego wojenną przeszłość oraz powojenne zagubienie.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie przestrzeni scenicznej, wspomnień dzieciństwa i samooskarżeń Bohatera.
Dobry	Analizuje funkcję Chóru Starców oraz aluzji do Ody do młodości.
Bardzo dobry	Interpretuje pustkę i bierność Bohatera jako skutek kryzysu wartości oraz niemożności odbudowania spójnej tożsamości.
Celujący	Problematyzuje odpowiedzialność pokolenia Bohatera za powojenną rzeczywistość i jego własną życiową bezradność.

„To jest teatr na miarę naszych wielkich czasów”. O formie dramatu Różewicza

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje brak tradycyjnego czasu, miejsca i ciągłości akcji w Kartotece.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak otwarta forma dramatu, przypadkowe wejścia postaci i fragmentaryczność budują teatralny obraz współczesności.
Dobry	Analizuje motyw theatrum mundi i autotematyczne uwagi dotyczące teatru.
Bardzo dobry	Interpretuje formę dramatu jako krytykę uporządkowanych schematów opowiadania o człowieku.
Celujący	Ocenia nowatorstwo Różewicza w zestawieniu z klasycznym modelem dramatu.

Tadeusz Różewicz, Kartoteka

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje związki Kartoteki z moralitetem oraz przedstawia Bohatera jako reprezentanta pokolenia.
Dostateczny	Wyjaśnia podobieństwa między Bohaterem dramatu a podmiotem powojennych wierszy Różewicza.
Dobry	Porównuje Bohatera z bohaterem romantycznym, wskazując odwrócenie wzorca aktywności, misji i wyjątkowości.
Bardzo dobry	Syntetyzuje problem winy, bierności, pamięci i kryzysu wartości w dramacie.
Celujący	Formułuje własną interpretację sensu „kartoteki” jako metafory rozproszonej biografii i tożsamości współczesnego człowieka.

ZR Gustaw Herling-Grudziński, Wieża

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w Wieży motywy samotności, cierpienia, „martwych za życia”, oczekiwania na śmierć i heroizmu.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak los Trędowatego z Aosty i innych bohaterów tworzy opowieść o izolacji oraz ludzkiej godności.
Dobry	Analizuje sposób kreowania przestrzeni, przedmiotów i pamięci jako elementów wzmacniających problem samotności.
Bardzo dobry	Interpretuje utwór jako refleksję nad życiem bez nadziei i możliwością zachowania wewnętrznej wolności.
Celujący	Ocenia, czy w Wieży heroizm polega na czynie, czy na wytrwałym znoszeniu losu.

ZR W siódmach bólu i zgryzoty. Rozważania o ludzkim cierpieniu

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia doświadczenie cierpienia Trędowatego z Aosty i rozpoznaje jego zestawienie z biblijnym Hiobem.
Dostateczny	Wyjaśnia podobieństwa i różnice między cierpieniem niezawinionym w obu tekstach.
Dobry	Analizuje postawę bohatera wobec samotności, bólu i braku nadziei na zmianę.
Bardzo dobry	Interpretuje cierpienie jako próbę człowieczeństwa, wiary i godności.
Celujący	Problematyzuje pytanie o sens cierpienia, porównując odpowiedź Herlinga-Grudzińskiego z biblijną historią Hioba.

ZR Gustaw Herling-Grudziński, Wieża

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje motyw więzienia w Wieży i wskazuje jego wymiar dosłowny oraz metaforyczny.
Dostateczny	Wyjaśnia, w jaki sposób choroba, samotność i pamięć ograniczają bohaterów bardziej niż fizyczna przestrzeń.
Dobry	Analizuje obrazy zamknięcia i izolacji jako znaki stanu psychicznego człowieka.
Bardzo dobry	Interpretuje „więzienie” jako uniwersalny obraz sytuacji egzystencjalnej.
Celujący	Formułuje własną tezę o możliwości przekroczenia wewnętrznego więzienia przez pamięć, relację z drugim człowiekiem lub akt moralny.

Różne oblicza współczesnego klasycyzmu. Poezja Zbigniewa Herberta

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje klasycyzujące cechy poezji Zbigniewa Herberta oraz obecność ironii, autoironii i tragizmu.
Dostateczny	Charakteryzuje podmiot mówiący i świat wartości ujawniający się w wybranych wierszach.
Dobry	Analizuje sposób wykorzystywania tradycji antycznej i kulturowej do komentowania doświadczeń współczesnych.
Bardzo dobry	Interpretuje klasycyzm Herberta jako postawę etyczną opartą na pamięci, mierze i odpowiedzialności.
Celujący	Ocenia, czy odwołanie do dawnych wzorców wzmacnia, czy komplikuje współczesne przesłanie wierszy.

Różne oblicza współczesnego klasycyzmu. Poezja Jarosława Marka Rymkiewicza. Czym jest klasycyzm.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje klasycystyczne inspiracje w poezji Jarosława Marka Rymkiewicza.
Dostateczny	Wyjaśnia funkcję konceptu, antytezy, paradoksu, anafory, aliteracji i inwersji w omawianych utworach.
Dobry	Analizuje sposób łączenia tradycji z nowoczesnym doświadczeniem poetyckim.
Bardzo dobry	Interpretuje klasycyzm jako świadomy dialog z dawnymi formami, tematami i językami kultury.
Celujący	Porównuje klasycyzm Herberta i Rymkiewicza, wskazując odmienne cele sięgania do tradycji.

ZR Jorge Luis Borges, Biblioteka Babel

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje Bibliotekę Babel jako utwór łączący elementy fantastyki, paraboli i refleksji filozoficznej.
Dostateczny	Wyjaśnia zasady konstrukcji nieskończonej biblioteki i sytuację jej mieszkańców.
Dobry	Analizuje bibliotekę jako metaforę świata, języka, wiedzy i ludzkiego poszukiwania sensu.
Bardzo dobry	Interpretuje przenikanie konwencji jako sposób podważania pewności poznania i uporządkowania rzeczywistości.
Celujący	Problemetyzuje relację między nieskończoną liczbą tekstów a możliwością odnalezienia prawdy.

„i komentuję wciąż żywoty otoczenia” – poezja Mirona Białoszewskiego

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje cechy poezji lingwistycznej Mirona Białoszewskiego i zwraca uwagę na graficzny zapis wiersza.
Dostateczny	Wyjaśnia funkcję języka potocznego, neologizmów, gier słownych i brzmienia w przedstawianiu codzienności.
Dobry	Analizuje, jak zapis, rytm i rozbijanie utartych form języka wpływają na sens utworu.
Bardzo dobry	Interpretuje poetyzację zwykłych przedmiotów i sytuacji jako program zainteresowania „małą” codziennością.
Celujący	Ocenia, czy eksperyment językowy Białoszewskiego utrudnia, czy pogłębia kontakt poezji z doświadczeniem zwykłego człowieka.

„Jestem, kim jestem...”. O człowieku i świecie w poezji Wisławy Szymborskiej

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje ironię i autoironię jako ważne cechy poezji Wisławy Szymborskiej.
Dostateczny	Wyjaśnia sposób stawiania pytań o przypadek, tożsamość, poznanie i miejsce człowieka w świecie.
Dobry	Analizuje paradoks, puentę i zmianę perspektywy jako środki podważające oczywiste sądy.
Bardzo dobry	Interpretuje filozoficzny charakter wierszy jako połączenie codzienności z pytaniami uniwersalnymi.
Celujący	Problematyzuje wybrany wiersz Szymborskiej, wskazując, jak ironia prowadzi do niejednoznacznego wniosku o człowieku.

Eros i Tanatos w poezji Haliny Poświatowskiej

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w poezji Haliny Poświatowskiej toposy Erosa i Tanatosa oraz obrazy miłości, ciała i śmierci.
Dostateczny	Wyjaśnia rolę natury w autokreacji poetki i budowaniu obrazu intensywnego życia.
Dobry	Analizuje napięcie między pragnieniem bliskości a świadomością przemijania i śmierci.
Bardzo dobry	Porównuje sposób mówienia o miłości u Poświatowskiej z wybranym ujęciem romantycznym, młodopolskim lub wojennym.
Celujący	Interpretuje związek Erosa i Tanatosa jako klucz do poetyckiego obrazu istnienia u Poświatowskiej.

ZR Przeciwno pięknu – turpizm w poezji Grochowiaka i Bursy

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Definiuje turpizm i rozpoznaje go w poezji Stanisława Grochowiaka i Andrzeja Bursy.
Dostateczny	Wyjaśnia funkcję brzydoty, deformacji, metonimii i ekfrazy w kwestionowaniu tradycyjnego pojęcia piękna.
Dobry	Analizuje, jak „nieestetyczny” obraz rzeczywistości służy mówieniu o człowieku i jego doświadczeniu.
Bardzo dobry	Porównuje strategie Grochowiaka i Bursy w sprzeciwie wobec estetyzacji świata.
Celujący	Problematyzuje granicę między brzydotą a wartością artystyczną i uzasadnia własne stanowisko przykładami z tekstów.

ZR Absurdy PRL-u. Opowiadania Sławomira Mrożka

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje absurd i groteskę w opowiadaniach Sławomira Mrożka dotyczących realiów PRL-u.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak nielogiczne sytuacje odślawiają mechanizmy biurokracji, konformizmu i języka oficjalnego.
Dobry	Analizuje konstrukcję bohaterów i zdarzeń jako parodię normalnego porządku rzeczywistości.
Bardzo dobry	Interpretuje absurd jako narzędzie krytyki systemu, który sam wytwarza nielogiczne reguły.
Celujący	Ocenia skuteczność groteski jako sposobu mówienia o rzeczywistości politycznej bez realistycznego opisu.

Pytania i odpowiedzi. Które służą komunikacji, a które ją zakłócają?

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Odróżnia pytania rzeczywiście poszukujące informacji od pytań sugerujących i podchwytliwych.
Dostateczny	Rozróżnia odpowiedź właściwą, częściową i unikową oraz wskazuje ich wpływ na komunikację.
Dobry	Analizuje przykłady rozmów, w których pytania służą manipulacji lub unikaniu odpowiedzialności.
Bardzo dobry	Przekształca pytania i odpowiedzi tak, aby zwiększyć ich precyzję, neutralność i komunikatywność.
Celujący	Ocenia etyczny wymiar pytań sugerujących oraz świadomego stosowania odpowiedzi unikowych w debacie publicznej.

Sławomir Mrożek, Tango

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia głównych bohaterów Tanga i podstawowy konflikt w rodzinie Stomila.
Dostateczny	Wyjaśnia, w jaki sposób dramat nawiązuje do klasycznych wzorców, jednocześnie wykorzystując groteskę.
Dobry	Analizuje relacje pokoleniowe oraz konflikt Artura z chaosem obyczajowym domu.
Bardzo dobry	Interpretuje Tango jako dramat o kryzysie norm, autorytetu i tradycji.
Celujący	Formułuje własną tezę o tym, dlaczego bunt Artura przeciw buntowniczym rodzicom kończy się klęską.

Na gruzach tradycji, w sidłach nowoczesności

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Opisuje przestrzeń domu Stomila i rozpoznaje przedmioty świadczące o pomieszczeniu porządków oraz tradycji.
Dostateczny	Wyjaśnia stosunek Artura do rodziny, jej obyczajów i pozornej wolności.
Dobry	Analizuje chaos przestrzeni jako znak rozpadu norm, hierarchii i międzypokoleniowego ładu.
Bardzo dobry	Interpretuje konflikt tradycji z nowoczesnością jako paradoks świata, w którym bunt stał się obowiązującą normą.
Celujący	Ocenia, czy Mroźek krytykuje bardziej tradycję, czy bezgraniczną wolność pozbawioną zasad.

. Na drodze do porządku

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia próbę Artura przywrócenia porządku w rodzinie.
Dostateczny	Wyjaśnia rolę ślubu z Alą i innych projektów Artura jako sposobów odbudowania formy i hierarchii.
Dobry	Analizuje sprzeczność między pragnieniem porządku a autorytarnymi metodami bohatera.
Bardzo dobry	Interpretuje klęskę Artura jako dowód, że same formy nie wystarczą bez realnie uznawanych wartości.
Celujący	Problematyzuje pytanie, czy można przywrócić porządek społeczny siłą i bez wspólnego systemu wartości.

Rządy chama zamiast rządu dusz

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Charakteryzuje Edka i rozpoznaje moment przejęcia przez niego władzy po śmierci Artura.
Dostateczny	Wyjaśnia relacje Artura z Alą oraz reakcje Stomila, Eleonory i Eugeniusza na zwycięstwo Edka.
Dobry	Analizuje przyczyny triumfu Edka: siłę fizyczną, prostotę, pragmatyzm i słabość pozostałych bohaterów.
Bardzo dobry	Interpretuje finałowe tango jako symbol zwycięstwa prymitywnej siły nad ideami, tradycją i intelektualnymi projektami.
Celujący	Ocenia aktualność ostrzeżenia Mroźka przed sytuacją, w której chaos otwiera drogę rządów przemocy.

Sławomir Mrożek, Tango

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje indywidualne cechy języka Artura, Edka, Stomila i innych bohaterów Tanga.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak styl wypowiedzi ujawnia wykształcenie, temperament, sposób myślenia i pozycję postaci.
Dobry	Analizuje kontrast między językiem intelektualnym a prostym, dosadnym sposobem mówienia Edka.
Bardzo dobry	Interpretuje język bohaterów jako dodatkowe pole walki między formą, chaosem i siłą.
Celujący	Syntetyzuje problematykę Tanga, łącząc konflikt pokoleń, kryzys wartości, język i finałowe zwycięstwo Edka.

Etyka i etykieta językowa

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe zasady etykiety językowej i dostosowuje formy grzecznościowe do sytuacji.
Dostateczny	Wyjaśnia różnicę między skutecznością komunikacji a jej etycznością, także w obietnicach reklamowych.
Dobry	Analizuje przejawy agresji językowej, manipulacji i naruszania godności rozmówcy.
Bardzo dobry	Redaguje wypowiedzi stanowcze, lecz zgodne z normami etyki i etykiety językowej.
Celujący	Ocenia granice perswazji i odpowiedzialność nadawcy za społeczne skutki języka.

„Piosenka jest dobra na wszystko...” Polska piosenka literacka

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje piosenkę literacką jako połączenie tekstu poetyckiego, muzyki i wykonania.
Dostateczny	Wyjaśnia nastrój i podstawową problematykę wybranych polskich piosenek literackich.
Dobry	Porównuje dwa wykonania lub teksty z repertuaru Ewy Demarczyk, zwracając uwagę na słowo, muzykę i interpretację.
Bardzo dobry	Interpretuje sposób, w jaki wykonanie muzyczne zmienia odbiór tekstu Białoszewskiego lub Baczyńskiego.
Celujący	Ocenia, na czym polega odrębność piosenki literackiej od popularnej piosenki rozrywkowej.

Świat nieprzedstawiony

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje hasło „świata nieprzedstawionego” jako krytykę literatury unikającej współczesnej rzeczywistości.
Dostateczny	Wyjaśnia związek tego postulatu z potrzebą opisywania realnych doświadczeń społecznych i języka epoki.
Dobry	Analizuje argumenty dotyczące obowiązków literatury wobec rzeczywistości.
Bardzo dobry	Interpretuje program „świata nieprzedstawionego” jako wezwanie do odzyskania doświadczenia zbiorowego dla literatury.
Celujący	Ocenia, czy literatura powinna mieć obowiązek bezpośrednio komentować rzeczywistość społeczną.

Poezja Nowej Fali

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje Nową Falę jako pokolenie poetów krytycznie reagujących na język i rzeczywistość PRL-u.
Dostateczny	Wyjaśnia koncepcję poezji opartej na nieufności wobec oficjalnego języka i gotowych formuł.
Dobry	Analizuje obraz pokolenia, reakcję podmiotu na rzeczywistość oraz manipulacyjne użycia słów w wybranych wierszach.
Bardzo dobry	Interpretuje poezję Nowej Fali jako obronę prawdy języka i prawa jednostki do niezależnego nazywania świata.
Celujący	Porównuje dwie realizacje programu Nowej Fali i ocenia, jak poeci łączą krytykę języka z krytyką rzeczywistości.

ZR Językowy obraz świata

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Wyjaśnia pojęcie językowego obrazu świata i podaje proste przykłady wartościowania zawartego w słowach.
Dostateczny	Rozpoznaje poznawczą, komunikacyjną i społeczną funkcję języka w kategoryzowaniu rzeczywistości i budowaniu wspólnoty.
Dobry	Analizuje, jak nazwy, metafory i utrwalone połączenia językowe sugerują określony sposób widzenia świata.
Bardzo dobry	Porównuje dwa językowe obrazy tego samego zjawiska i wskazuje różnice w wartościowaniu.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Celujący	Problematyzuje pytanie, czy język jedynie opisuje rzeczywistość, czy również ją współtworzy.

Rejs po PRL-u

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje Rejs jako film związany z realiami PRL-u i wskazuje charakterystyczne elementy jego języka.
Dostateczny	Wyjaśnia rolę absurdu, banału i oficjalnych formuł w budowaniu komizmu filmu.
Dobry	Analizuje sceny i wypowiedzi bohaterów jako parodię rytuałów społecznych oraz języka instytucji.
Bardzo dobry	Interpretuje kultowy status Rejsu w kontekście doświadczenia PRL-u i nieufności wobec oficjalnej mowy.
Celujący	Ocenia, na ile humor i absurd pozwalają skuteczniej niż realistyczny opis ujawnić mechanizmy systemu.

ZR Tadeusz Konwicki, Mała apokalipsa

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia głównego bohatera Małej apokalipsy, jego sytuację oraz propozycję samospalenia.
Dostateczny	Wyjaśnia rewizję romantycznych motywów buntu, ofiary i patrioty-straceńca.
Dobry	Analizuje groteskowy obraz schyłkowego PRL-u oraz konflikt między prywatnością a politycznym obowiązkiem.
Bardzo dobry	Interpretuje planowaną ofiarę bohatera jako ironiczne przekształcenie polskiej tradycji mesjanistycznej i heroicznej.
Celujący	Ocenia, czy bohater Konwickiego jest antybohaterem, współczesnym romantykiem czy ofiarą politycznego teatru.

ZR Prywatna apokalipsa polskiego inteligenta

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje kryzys, zmęczenie i samotność bohatera jako elementy jego prywatnej „apokalipsy”.
Dostateczny	Wyjaśnia rolę wędrówki przez Warszawę w odsłanianiu jego relacji z ludźmi, własną przeszłością i lękiem przed śmiercią.
Dobry	Analizuje autoironię i wewnętrzne wahania bohatera wobec narzuconej mu roli publicznej.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Bardzo dobry	Interpretuje prywatny kryzys inteligenta jako część szerszego kryzysu moralnego społeczeństwa.
Celujący	Problemetyzuje granicę między osobistą wolnością a obowiązkiem wobec wspólnoty w sytuacji politycznego zniewolenia.

ZR „Innego końca świata nie będzie” – mała apokalipsa narodu

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje biblijne i apokaliptyczne nawiązania w obrazie rozpadającej się rzeczywistości PRL-u.
Dostateczny	Wyjaśnia, dlaczego „mała apokalipsa” dotyczy nie końca świata, lecz degradacji narodu, państwa i wartości.
Dobry	Analizuje groteskę, chaos przestrzeni i atmosferę schyłku jako znaki zbiorowego kryzysu.
Bardzo dobry	Interpretuje apokaliptykę Konwickiego jako odwrócenie wizji ostatecznego objawienia i odnowy.
Celujący	Ocenia, czy powieść pozostawia możliwość odrodzenia wspólnoty, czy przedstawia jedynie jej rozpad.

ZR Tadeusz Konwicki, Mała apokalipsa

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje topos wędrowki i labiryntu w drodze bohatera przez Warszawę.
Dostateczny	Wyjaśnia funkcję kolejnych spotkań i epizodów jako etapów prowadzących ku planowanemu finałowi.
Dobry	Analizuje nawiązania do biblijnej Apokalipsy oraz ich ironiczną funkcję.
Bardzo dobry	Syntetyzuje znaczenie motywów drogi, ofiary, końca i miasta-labiryntu dla konstrukcji powieści.
Celujący	Formułuje własną interpretację tytułu Mała apokalipsa, łącząc wymiar prywatny, narodowy i kulturowy.

Antoni Libera, Madame

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje Madame jako powieść inicjacyjną z elementami powieści detektywistycznej.
Dostateczny	Przedstawia narratora, postać Madame i podstawowe etapy jego fascynacji oraz poszukiwania informacji o nauczycielce.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Dobry	Analizuje połączenie dojrzewania bohatera z „śledztwem” dotyczącym tajemniczej kobiety.
Bardzo dobry	Interpretuje Madame jako opowieść o wtajemniczeniu w miłość, sztukę, język i realia PRL-u.
Celujący	Ocenia, który wymiar powieści – inicjacyjny czy detektywistyczny – jest ważniejszy dla jej sensu.

Madame i jej tajemnice

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje tajemniczość Madame jako motor działań narratora.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak bohater wykorzystuje obserwację, lekturę znaków i konteksty, by rekonstruować jej biografię.
Dobry	Analizuje rolę niedopowiedzeń, tropów i kolejnych odkryć w budowaniu portretu Madame.
Bardzo dobry	Interpretuje fascynację nauczycielką jako element dojrzewania intelektualnego i emocjonalnego bohatera.
Celujący	Ocenia, na ile obraz Madame jest rzeczywistym portretem osoby, a na ile projekcją wyobraźni narratora.

Obywatel PRL-u jedzie na Zachód...

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje różnice między codziennością PRL-u a obrazem Zachodu w doświadczeniu bohatera.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak podróż lub kontakt z Zachodem ujawnia ograniczenia, braki i absurdy życia w Polsce Ludowej.
Dobry	Analizuje rolę kontekstu politycznego i obyczajowego w odczytaniu zachowań bohaterów.
Bardzo dobry	Interpretuje Zachód jako przestrzeń realną, ale także symbol wolności i innego stylu życia.
Celujący	Problematyzuje idealizację Zachodu i ocenia, jak perspektywa bohatera wpływa na jego obraz.

Antoni Libera, Madame

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Porządkuje główne wątki Madame i rozpoznaje najważniejsze cechy narracji pierwszoosobowej.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Dostateczny	Wyjaśnia związek między dojrzewaniem bohatera, fascynacją Madame i realiami PRL-u.
Dobry	Analizuje, jak muzyka, literatura, język francuski i kultura Zachodu budują świat wartości narratora.
Bardzo dobry	Porównuje możliwe odczytania powieści: jako historii inicjacji, miłości, śledztwa lub opowieści o wolności kultury.
Celujący	Wybiera najbardziej przekonującą interpretację Madame i uzasadnia ją argumentami z różnych warstw utworu.

„Solidarność” i stan wojenny

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe wydarzenia i symbole związane z „Solidarnością” oraz stanem wojennym.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie pojęć wolności, solidarności, oporu i represji w materiałach kultury z tego okresu.
Dobry	Analizuje fotografie, plakaty, piosenki lub inne teksty kultury jako świadectwa konfliktu państwa ze społeczeństwem.
Bardzo dobry	Interpretuje wartościujące słownictwo i symbole jako narzędzia budowania pamięci o stanie wojennym.
Celujący	Ocenia, jak teksty kultury wpływają na późniejszy obraz „Solidarności” i stanu wojennego.

Marek Nowakowski, Raport o stanie wojennym

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje Raport o stanie wojennym jako zapis codziennych doświadczeń ludzi w sytuacji politycznego przymusu.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak konkretne zdarzenia i bohaterowie pokazują społeczne skutki stanu wojennego.
Dobry	Analizuje narrację, szczegół i obserwację obyczajową jako środki dokumentowania rzeczywistości.
Bardzo dobry	Interpretuje utwór w kategoriach wartości takich jak wolność, solidarność, godność i odpowiedzialność.
Celujący	Ocenia siłę literackiego „raportu” jako świadectwa historii widzianej z perspektywy zwykłego człowieka.

Olga Tokarczuk, Profesor Andrews w Warszawie

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia sytuację Profesora Andrews przybywającego do Warszawy i rozpoznaje stan wojenny jako kontekst opowiadania.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak obcość języka i kultury utrudnia bohaterowi rozumienie nagle zmienionej rzeczywistości.
Dobry	Analizuje wędrówkę po mieście i motyw labiryntu jako obraz zagubienia cudzoziemca w świecie stanu wojennego.
Bardzo dobry	Interpretuje ograniczoną perspektywę bohatera jako sposób odświeżenia obrazu codzienności PRL-u.
Celujący	Ocenia, co perspektywa obcego pozwala zobaczyć w rzeczywistości stanu wojennego lepiej niż perspektywa mieszkańca.

Poezja stanu wojennego

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w poezji stanu wojennego obrazy zagrożenia, oblężenia, oporu i ironii.
Dostateczny	Wyjaśnia sytuację podmiotu mówiącego oraz znaczenie obrazu „oblężonego Miasta”.
Dobry	Analizuje zalecenia kierowane do „pana X” i inne formy poetyckiej odpowiedzi na przemoc polityczną.
Bardzo dobry	Interpretuje ironię i metafory polityczne jako sposoby obrony wolności języka i pamięci.
Celujący	Porównuje dwie postawy poetyckie wobec stanu wojennego: świadectwo, protest, ironię lub moralny apel.

ZR Janusz Głowacki, Antygona w Nowym Jorku

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia Anitę, Saszę, Pchełkę, Policjanta i główne wydarzenia Antygony w Nowym Jorku.
Dostateczny	Wyjaśnia związek dramatu Głowackiego z antycznym wzorcem Antygony oraz problemem pochówku.
Dobry	Analizuje przeniesienie konfliktu o godność z Teb do świata nowojorskich bezdomnych.
Bardzo dobry	Interpretuje dramat jako współczesną tragikomedię o wykluczeniu, miłości i prawie do ludzkiej godności.
Celujący	Ocenia, co zmienia przeniesienie mitu Antygony do realiów wielkiego miasta końca XX wieku.

Bezdomność – choroba naszych czasów?

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Opisuje przestrzeń parku i podstawowe warunki życia Anity, Saszy i Pchełki.
Dostateczny	Wyjaśnia funkcję pudeł oraz innych rekwizytów związanych z życiem bezdomnych.
Dobry	Analizuje stosunek Policjanta do bezdomnych oraz relację Saszy z Pchełką na tle jego wspomnień z Leningradu.
Bardzo dobry	Interpretuje bezdomność jako jednocześnie problem materialny, społeczny i egzystencjalny.
Celujący	Problematyzuje pytanie, czy bezdomność bohaterów jest wyłącznie skutkiem biedy, czy także rozpadu więzi i poczucia przynależności.

ZR Miłość, która porusza świat

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia decyzję Anity o pochówku Johna i motywy jej działania.
Dostateczny	Wyjaśnia zmianę postawy Pchełki wobec pomysłu Anity oraz znaczenie przygotowanego rytuału pogrzebowego.
Dobry	Analizuje miłość Anity jako siłę przywracającą zmarłemu godność wbrew obojętności otoczenia.
Bardzo dobry	Interpretuje związek miłości i pochówku jako współczesne przetworzenie etosu Antygony.
Celujący	Ocenia, czy miłość w dramacie ma realną moc przemiany świata, czy tylko chwilowo przeciwstawia się jego bezwzględności.

ZR Janusz Głowacki, Antygona w Nowym Jorku

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Charakteryzuje Anitę, Saszę i Pchełkę oraz rozpoznaje funkcję Policjanta w dramacie.
Dostateczny	Wyjaśnia rolę ironii i tragikomicznego tonu w przedstawieniu losu bezdomnych.
Dobry	Analizuje kontrast między śmiesznością sytuacji a realnym cierpieniem i śmiercią bohaterów.
Bardzo dobry	Syntetyzuje problematykę wykluczenia, godności, miłości i samotności w Antygonie w Nowym Jorku.
Celujący	Formułuje własną ocenę, czy dramat Głowackiego bardziej kontynuuje, czy podważa antyczny model tragedii.

Marek Nowakowski, Górą Edek

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia bohaterów Górą Edek i rozpoznaje ich podstawowe cechy na podstawie wyglądu oraz zachowania.
Dostateczny	Wyjaśnia typ narracji i sposób budowania konfliktu między bohaterami.
Dobry	Analizuje nawiązanie do Edka z Tanga Mrożka oraz jego znaczenie dla interpretacji opowiadania.
Bardzo dobry	Interpretuje utwór jako diagnozę zwycięstwa brutalności, prymitywizmu lub społecznej bezwzględności.
Celujący	Porównuje Edka Mrożka z Edkiem Nowakowskiego i ocenia, co zmienia współczesny kontekst tego archetypu.

Andrzej Stasiuk, Miejsce

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia przestrzeń i podstawową sytuację opowiadania Miejsce Andrzeja Stasiuka.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie śladów przeszłości i pamięci związanej z konkretną przestrzenią.
Dobry	Analizuje motyw przemijania oraz sposób, w jaki miejsce przechowuje lub traci historię ludzi.
Bardzo dobry	Interpretuje opowiadanie jako refleksję nad nieobecnością, pamięcią i zmiennością świata.
Celujący	Problematyzuje pytanie, czy miejsce może zachować tożsamość po zniknięciu ludzi i przedmiotów, które ją tworzyły.

W stronę nowej poezji

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w poezji twórców urodzonych po 1960 roku napięcie między „klasyczością” a „barbarzyństwem”.
Dostateczny	Wyjaśnia założenia nowej poezji na podstawie wybranych utworów i sposobu kreowania podmiotu, przestrzeni oraz obrazu Boga.
Dobry	Analizuje podobieństwa i różnice między poetyką klasycyzującą a świadomie potoczną, brutalną lub antyestetyczną.
Bardzo dobry	Porównuje dwa utwory jako odmienne propozycje mówienia o współczesnym doświadczeniu.
Celujący	Ocena, czy podział na „klasyczość” i „barbarzyństwo” trafnie opisuje różnorodność najnowszej poezji.

Spotkanie dwóch reportażystów. Ryszard Kapuściński, Podróże z Herodotem

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia podróżniczą sytuację narratora Podróży z Herodotem i rozpoznaje obecność ironii oraz autoironii.
Dostateczny	Wyjaśnia rolę Herodota jako przewodnika po świecie, historii i obcych kulturach.
Dobry	Analizuje eseistyczny sposób łączenia reportażu, autobiografii, lektury i refleksji historycznej.
Bardzo dobry	Interpretuje spotkanie dwóch reportażystów jako dialog między doświadczeniem współczesnego podróżnika a starożytnym sposobem opisywania świata.
Celujący	Ocenia, jak lektura Herodota zmienia sposób patrzenia Kapuścińskiego na podróż, obcość i poznanie.

ZR Reportaż

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje reportaż i odróżnia go od artykułu oraz felietonu.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie faktograficzności, obecności reportera, selekcji materiału i stylizacji języka.
Dobry	Analizuje funkcję składni, frazeologii, słowotwórstwa i stylu w budowaniu wiarygodnej relacji.
Bardzo dobry	Tworzy fragment reportażu świadomie dostosowany do celu, odbiorcy i przyjętej perspektywy.
Celujący	Redaguje spójny reportaż łączący rzetelność faktów z wyrazistym sposobem przedstawienia, zachowując granicę między informacją a kreacją.

Moda językowa

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje przykłady mody językowej we współczesnej polszczyźnie.
Dostateczny	Wyjaśnia, dlaczego określone słowa, konstrukcje lub zapożyczenia stają się czasowo popularne.
Dobry	Analizuje funkcjonalność modnych wyrażen i odróżnia uzasadnioną innowację od nadużycia.
Bardzo dobry	Redaguje informację, komentarz lub głos w dyskusji, unikając niepotrzebnych modnych schematów językowych.
Celujący	Ocenia wpływ mody językowej na precyzję, różnorodność i tożsamość współczesnej polszczyzny.

Jacek Dukaj, Katedra

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje Katedrę Jacka Dukaja jako opowiadanie science fiction wykorzystujące konwencję fantastyczną.
Dostateczny	Przedstawia podstawowe elementy świata przyszłości i sytuację bohatera wobec tytułowej Katedry.
Dobry	Analizuje sposób łączenia naukowej wyobraźni z tajemnicą, sacrum i pytaniami filozoficznymi.
Bardzo dobry	Interpretuje Katedrę jako utwór przekraczający prosty model fantastyki technicznej.
Celujący	Ocenia, czy element science fiction służy w utworze przede wszystkim wizji przyszłości, czy refleksji o człowieku i transcendencji.

Jacek Dukaj, Katedra

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w Katedrze przenikanie science fiction, fantastyki grozy, alegorii i poetyki filozoficznej.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie czasu, przestrzeni, rekwizytów i niezwyklej architektury dla literackiej wizji przyszłości.
Dobry	Analizuje relację człowieka z technologią i sztuczną inteligencją oraz granice ludzkiego poznania.
Bardzo dobry	Interpretuje niejednoznaczność Katedry jako efekt łączenia racjonalnego języka nauki z doświadczeniem tajemnicy.
Celujący	Formułuje własną interpretację tytułowej Katedry jako znaku technologii, sacrum, ewolucji lub przekroczenia człowieka.

Język w sieci

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Odróżnia wiadomość od komentarza i rozpoznaje podstawowe cechy języka komunikacji internetowej.
Dostateczny	Wyjaśnia mechanizmy dezinformacji, selekcji i hierarchizowania informacji w sieci.
Dobry	Analizuje przykłady manipulacji, niejawnego wartościowania i argumentacji w internetowych przekazach.
Bardzo dobry	Ocenia wiarygodność informacji na podstawie źródła, sposobu argumentowania i języka przekazu.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Celujący	Tworzy zasady odpowiedzialnego korzystania z informacji w sieci, uwzględniające weryfikację, argumentację i kulturę komunikacji.

Literatura współczesna – podsumowanie

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje najważniejsze etapy, prądy i konteksty literatury współczesnej.
Dostateczny	Porządkuje poznanych autorów i utwory z literatury polskiej oraz wybranych literatur europejskich i światowych.
Dobry	Łączy zjawiska literackie z filozofią, doświadczeniem totalitaryzmu, przemianami kultury i języka.
Bardzo dobry	Porównuje sposoby przedstawiania człowieka, wolności, pamięci, władzy, języka i tożsamości w poznanych tekstach.
Celujący	Tworzy własną syntezę literatury współczesnej, wskazując najważniejsze pytanie lub konflikt organizujący poznany materiał.

Wybrane motywy w literaturze

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w poznanych tekstach motywy Boga, miłości, wolności, zniewolenia, śmierci, pamięci, wędrówki i apokalipsy.
Dostateczny	Wyjaśnia różnicę między motywem a toposem oraz wskazuje przykłady żywotności motywów biblijnych i antycznych.
Dobry	Porównuje dwie realizacje tego samego motywu, wskazując wpływ epoki, gatunku i kontekstu na jego znaczenie.
Bardzo dobry	Syntetyzuje kilka tekstów wokół jednego motywu i formułuje wniosek o jego uniwersalności oraz przemianach.
Celujący	Buduje samodzielną problemową interpretację wybranego motywu, łącząc teksty z różnych epok i uzasadniając dobór przykładów.

Współczesność – sprawdzian wiadomości

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe pojęcia, autorów, utwory i problemy działu „Współczesność”.
Dostateczny	Wyjaśnia najważniejsze zagadnienia i rozwiązuje typowe zadania dotyczące poznanych tekstów.
Dobry	Analizuje fragmenty utworów, stosuje właściwe pojęcia i uzasadnia odpowiedzi konkretnymi przykładami.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Bardzo dobry	Porównuje teksty i konteksty oraz samodzielnie syntetyzuje materiał w zadaniach problemowych.
Celujący	Biegle wykorzystuje wiedzę z całego działu w zadaniach nietypowych i formułuje precyzyjne, samodzielne wnioski.